

Irodalmi és nyelvi interpretációk Literárne a jazykovú interpretácie

Szerk.: Alabán Ferenc és L. Erdélyi Margit
Banska Bystrica – Eger, 2004.

Aki mélyebb ismereteket kíván szerezni a XX. századi irodalmi és nyelvi interpretációkról és azok eredményeiről, annak érdemes elolvasnia a beszercebányai Bél Mátyás Tudományegyetem Hungarisztika Tanszékének és az Eszterházy Károly Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékének közös kiadású tanulmánykötetét, amely a két intézmény kari együttműködésének keretében jelent meg, és a 2003. október 3-án megtartott ötödik nemzetközi tudományos konferencia anyagát tartalmazza. A Bevezetőben Alabán Ferenc megállapítja, hogy az irodalomnak a nyelvtudománnyal a legősibb a kapcsolata, ezért a nyelvi és irodalmi interpretáció is a legrégebbiek közé tartozik. Természetes felismerés, hogy a nyelv és az irodalom szétválaszthatatlan, fejlődésük fokozatai is feltételezik egymást, a nyelvi megújulás irodalmi megújulást is jelentett. Ez a tétel a gyakorlatban is érvényesül, és ebben a kötetben is megmutatkozik. A megjelölt tanulmányok szemléletalakító jellegűek, és ráirányítják a figyelmet az összefüggések feltárására, ennél fogva klasszikus típusú és kísérletező vizsgálatok számára is teret biztosítanak.

Hargittay Emil Retorikai megközelítés a régi magyarországi irodalomban címmel három műfajban vizsgálja a szónoki beszéd szerkezetének megjelölését. – Szentesi Zsolt hosszabb tanulmányának felhasználásával készítette Funkcionalitás és hálószerűség a műértelmezésben c. munkáját. – L. Erdélyi Margit elemzése Sütő András Csillag a máglyán című drámájának interpretációja alapján a gondolat szabadságáról és veszélyeiről szól. – Alabán Ferenc Érték a sajátosságban címmel a kisebbségi magyar nemzeti irodalom értéklehetőségeinek kontextusát boncolgatja. – A kötet második felében következnek a nyelvészeti tárgyú tanulmányok, közülük az első kettő összevető jellegű: Vágási Margit a magyar és a francia névelők használatát elemezte. – Ugyancsak a kontrasztív megközelítést választotta Kovács Éva, aki a magyar igeekötők és az angol igei partikulák szemantikai vizsgálatát végezte. – Mária Alabánová szlovák nyelvű munkájában (Kommunikatívna kompetencia v procese osvojovania si jazyka) a kommunikatív nyelvtanítás fontosságának alapelveit hangsúlyozza. – Lőrincz Julianna a műfordítás kérdései közül a norma, a variancia, az invariancia és az ekvivalencia problémakörét tárta fel. – Varga Gyula a lexikai szerepű prefixumokról készített áttekintést. – Zimányi Árpád a vonatkozó mellékmondatok sajátos típusával, a melléren-

delő értékű alárendeléseknek a fordításokban betöltött szerepével foglalkozott. – Nyelvtörténeti témájú kutatási eredményeit publikálta Bíró Ferenc és Kalcsó Gyula *Az ő hang és korrelációs párjai* Heltai Gáspár fabuláiban című munkájában.

A tíz előadó, illetőleg szerző a műfaj által kínált lehetőségeket kihasználva tekintélyes anyagot gyűjtött egybe, s kiválóan válogatta össze minden területről azokat az írásokat, amelyek segítségével átfogó képet nyerhetünk az igényes tudományos munkákról. Több szempontból is növeli a kötet jelentőségét a kétnyelvű közlés. A súlypontosítás, a világos szerkezet olyan erénye e munkának, mint a legújabb magyar nyelv-, fordítás- és irodalomtudományi kutatásoknak, ahogy azt Görömbei András *Irodalom és nemzeti önismeret* című munkájában is megfogalmazta: „A művekben megnyilatkozó közösségi felelősség nem ütközik a művészet autonómiájával. Sőt egyenesen ... abból következik... A kisebbségi magyar irodalmak a magyar irodalom egységén belül magukon viselik a kisebbségi magyarság külön sorsának jegyeit. Ennek a külön sorsnak a drámaian bonyolult világát teszik a magyar nemzeti önismeret szerves részévé... A művek esztétikai és nemzeti önismereti értéke együtt mérendő.”

Összegezésként megállapíthatjuk, hogy a tanulmánykötet a szerzők dicséretes vállalkozása mellett elismerésre méltó dokumentuma a magyar és szlovák irodalomtudomány, illetőleg nyelvtudomány kultúraközi kapcsolatainak.

Horváthné Berlák Irén